

לפני 25 שנה

גליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הביא כתבה מצולמת של ראש-המערכת, שלום כהן, על המיבצע המזוהר ביותר של מילחמת-קדש, תחת הכותרת, "האפוס של טיראן".

סופרו המשוטט של השבועון, עמוס קינן, תיאר את התרשי-מוותיו מרצונת עזה תחת הכותרת "עזה כמות אהבה". כתבת-תדמית, ששמה, "אזרחי ישראל החדשים" תיארה פרופילים של תושבי רצועת-עזה. כתבה-ספורט של השבועון, יוסלה מרומוכיץ, סיכמה את סיורה של קבוצת הכדורגל של מכבי תל-אביב בארצות-הכרות בכתבה, "איי לייק שיוע" כרשימה, "לילה מול

איסט-ליה" סיפר אורי פלע על התרשמויותיו האישיות מכות צה"ל שהגיע אל גדות הסואץ. בשער הגליון: סיפוריה של חטיבת 9 במלחמת קדש: "האפוס של טיראן".

★ מלכות ישראל השלישית למשך 31 שעות ו-13 דקות

אבא אחימאיר על מיבצע קדש: "מיבצע קלקיליה רבתי"

העם

24 השעות הגורליות

מעולם לא ירד עם במהירות מסחררת כזאת ממרומי השימחה והאנוחה למעמקי האכזבה הצוננת. כפי שקרה השבוע לעם ישראל. התהליך כולו ארך בקושי 24 שעות גורליות.

ביום השלישי נערך מיסדר-ניצחון בשארם אל-שייח' אשר בחוף הדרומי של חצי-האי סיני. חיילי חטיבת 9, שהשלימו זה עתה את האפוס של טיראן עמדו בשורות מול הרמטכ"ל ומפקדם. ואז הושמעו דבריו המוקראים של ראש-הממשלה ושר-הביט"ח, דוד בן-גוריון: "יוטבת, המכונה טיראן, שהיתה עד לפני אלף וארבע מאות שנה, מדינה עברית עצמאית — תשוב לי היות חלק ממלכות ישראל השלישית!"

לעיני החיילים, ולעיני העם כולו, הצ'י טיירה מפה חדשה — מפת מלכות-ישראל. מהרי הגליל-העליון ועד להרי סיני ה' דרומית.

מזן ועד יוטבת. כאשר התכנסה הכנסת למחרת היום, ביום הרביעי בשבוע, עמדה מפת זאת לנגד עיניה. ראש-הממשלה אמנם נזהר מלהשמיע הב' טחות ברורות, אולם הוא הקפיד לציין כי "המקום שנקרא עד לשלום שארם אל-שייח'... שמו עכשיו מיפרץ שלמה". בסיום ה' וויכוח קמה הכנסת על רג' ליה ושרה את התקווה אחרי שנתנה הגדרה חדשה לעם ישראל: "העם מן ועד יוטבת...".

היו אלה מילים שלא נשתמעו לשתי פנים. צה"ל ניצח זה עתה ניצחון מהיר. ישראל ניצחה, לא נשאר אלא לתרגם ניצחון זה למציאות של קבע.

לחץ-הדם הלאומי. זה היה המצב כאשר נשמעו הצלילים באולם הכנסת, התקווה באולם הכנסת, ביום הרביעי, שיבעה בנור במבר, בשעה 5.18 אחרי-הצהריים. תוך 31 שעות ו-13 דקות התהפכה הקצרה על פיה. כוסי-היין לחיי ה' ניצחון והחלפה בכוסי-התר' עלה של הנסיגה.

אזרחי ישראל לא ידעו עדיין כי קרה משהו. כאשר הודיע קריין קול-ישראל, בשעת שידור חדשות-הערב, כי ראש-הממשלה יסדר עוד באותו ערב אל העם, גברה המתיחות. לחץ-הדם הלאומי עלה מדקה לדקה. בשעה 11 הודיעה הקריינית כי בן-גוריון ייסדר תוך חצי שעה, ב-11.30 הודיעה כי ראש-הממשלה ייסדר "הלילה". בחצות נקבע ש' יידבר ב-12.30. אחר-הצות, בחוף טיפסוף הגשם, ש' התאחר כאילו כדי לאפשר את מיבצע סיני. העורף הבלתי-מגויס, וגם חלק רב מן החיילים המגויסים, ישבו צמודים למקלטי

הרדיו. האיחור, כך חשבו, תלוי בתנועת צה"ל לקראת פלישה לירדן. איש מהם לא העלה על דעתו מה צפוי לו בשעה הקרובה.

"בוגדנית", "נפשעת". הרדיו תיקתק את אות-הזמן. בלי הקדמות מפוארות, ללא מארשים מלהיבים, החל דויד בן-גוריון מדבר. מן הרגע הראשון היה ברור שקרה משהו. לא היה זה קולו של בן-גוריון מאתמול. זה היה קול חדש, נמוך, שטוח. ללא הדגשת ההברות האחרונות בכוח הנפץ, כפי שאופייני לנאומיו. ראש-הממש' לה לא בישר בשורות. הוא הצטדק.

תחילה קרא את מיכתבו של ניקולאי בולגאנין (אותו התעקש לכנות בשם, גון בולגאנין) אליו. היה זה מיכתב משפיל מאין כמותו, מן הסוג אשר ממשלות ריבוניות רגילות להחזירו לבעליו, תוך ציון שהוא "אינו מאפשר את קבלתו".

הוא דיבר על "תוקפנות מזויינת של ישראל", על רוב המדינות אשר "גינה את מעשה התוקפנות". הוא קבע כי ישראל "פועלת כמכשיר בידי כוחות אימפריאליס'טיים חיצוניים", ו"ממשיכה בהרפתקה חסרת-הגיון", אחרי שמטרה "הצהרות כוזבות על אהבת-השלום" שלה, שמטרתה לא היתה אלא, "להרדים את עירנות העמים

המי' ברק ההיסטורי * מפדק חטיבת 9, אלוף אב' רהט יפה, חותם בתצלום זה על טופס המי' ברק, שבו הודיע למיפקדה כי חטיבתו הגיעה לשארם-אל-שייח'.

האחרים, בהכונה התקפה בוגדנית על שכנותיה".

המיכתב הפך לאולטימטום, כאשר הכריז בולגאנין כי "ממשלת-ישראל משחקת באופן נפשע ובולתי אחראי בגורל... היא זורעת שינאה כזו למדינת-ישראל... אשר מעמידה בסימן שאלה את עצם קיום ישראל כמדינה". היה זה איום בלתי-מוסווה וגס בהשמדתה של מדינת-ישראל בעזרת כוחה המזויין של ברית-המועצות.

התנצלות ותחנונים. לתדהמת המא' יזנים, החל ראש ממשלת-ישראל להתנצל לפני האיש שכתב מיכתב זה. הוא מנה שוב את השורה הארוכה של מעשי התוקף פנות המצריים, והביע את החשש כי בולגאנין, "הוטעה". לא נאמרה מילה אחת על הדיכוי האכזרי של מלחמת-החופש ההונגרית, שנערך באותו רגע עצמו על-ידי ממשלתו של בולגאנין. לא נאמרה מילה על מחסני-הנשק הסובייטים העצומים שנתגלו בחצי-האי סיני, דברי-התנצלות, שהגיעו עד כדי השפלה עצמית, כללו את הבקשה הנכנעת להממשלה הסובייטית שתשדל במצריים למען השלום עם ישראל.

תדמיר לפני מורה. אחרי הקדמה נכנעת זו, התנצל דויד בן-גוריון לפני הנשיא דוויט אייזנהאור כתלמיד לפני מורה. אחרי שקרא את מיכתב הנשיא האמריקאי, שנבחר זה עתה מחדש, ביקש בן-גוריון סליחה על האיחור בתשובה, ואחר-כך הכחיש בהחלט שהוא או מישהו אחר הביע אי-פעם את הרצון לספח את חצי-האי סיני לישראל, והבטיח חגיגות כי "נחזיר ברצון (את) כוחותינו, כשרק ייעשו הסידורים הראויים עם האו"ם".

החזון של מלכות ישראל השלישית, מן ועד יוטבת, נמוג כאילו לא היה. מכל מטרת הסיכוב השני הושגה, לדברי בן-גוריון, רק אחת: "השמדת הכוחות שארבו כל הזמן להכחידינו".

משנסתיים הנאום ונדם קולו הרצוף של האיש, אשר יק ימים אחדים לפני כן פקד על המיבצע המפואר שהוביל את חיילי צה"ל לתעלה, היה ברור למאזינים כי בשעות האחרונות קרה משהו גדול וגורא ששינה את כל החשבונות. השאלה הגדולה, שלא מצאה שום מענה בעל-פה, היתה: מה קרה?

החשובה היתה נעוצה בעצם התיכנון. הוא הוכיח מחדש כי הזרוע הפוליטית של ישראל חלשה עד אין שיעור מן הזרוע הצבאית. כי בעוד שהתיכנון הצבאי הנחיל לישראל את הניצחון המזוהר, הרי התיכנון המדיני גרם לתבוסה, שאיימה השבוע, לשלול מן החייל את מרבית פירות ניצחונם.

היה מן הסימליות הטראגית בעובדה כי מפדק מיבצע סיני, אלוף פיקוד הדרום, אסף שמחוני, ניספה במטוסו ביום שהושלם המיבצע. הוא לא הספיק לראות את התמוטטות הישגיו בהתקפת-הנגד הפוליטית. הגורל חסך לו את התפקיד לפקד על נסיגת כוחותיו.

* שנים מאוחר יותר, לקראת סוף מלחמת-ההתשה באיזור הסואץ, ב-1969, נהרגו בנו של האלוף שמחוני בידי מארב מצרי.

ג'ון כפול - תוספת טקס לראות
האפוס של טיראן
חמבה מצולמת עיוורת בח 16 עמודים על
המבצע המזוהר ביותר של הטיבוב השני

"העולם הזה" 996
תאריך: 14.11.1956

עיתונות

מאגדות העיתונות העברית

כותרת. דויד זכאי שימש פעם כעורך לילה בדבר. רצה המיקרה ולילה אחד הגיעו למערכת מיברקים רבים על הפיכות ומרידות בארבע רוחות תבל: מהפיכה במכסיקו, טירור באיטליה, פרעות בונר צואלה ומלחמת אזרחים בסין.

לא ידע זכאי כיצד לנסח את הכותרת הראשית, ולבסוף החליט לשים את כל הידיעות יחד, ומעליהן כותרת ראשית אחת על חמישה טורים: העולם כמרקחה.

ועוד כותרת. עורך ומייסד הארץ, משה גליקסון המנות, הכתיר פעם ידיעה על מחסור בידיים ועבודות בפרדסי כפר סבא תחת הכותרת: מחסור בכוח גברא.

אנשים

● העיתונאי אב"א אחימאיר, אחרי הודעת דויד בן-גוריון בדבר הוצאת כוחות צה"ל מחצי-האי סיני: "אפשר לשנות את שם המיבצע ממיבצע-קדש למיבצע-קלקיליה-רבתי".

● הרב-הצבאי-הראשי, אלוף-מישנה שלמה גורן, הצליח לתפוס ברצועת-עזה שבוי מצרי בעצם ידיו. המעשה אירע שעה שגורן נכנס בשבת לפרדס בקירבת עזה, כדי למצוא בו ברז וליטול את ידיו לפני תפילת שחרית. בין העצים גילה חייל מצרי מזויין בתת-מיקלע, ופקד עליו לצאת ולהסגיר את עצמו. גורן, שלא היה מזויין, לא לקח מידי השבוי המובל על-ידיו את נשקו, כדי להימנע מחילול-שבת.

● שר-התחבורה משה כרמלי, בהס' בירו מדוע הוא נכנס עם הרכבת הראשונה לעזה: "כדי שבן-גוריון לא יוכל לשאול אותנו בעתיד: איפה הייתם?"

● עורך היומן חרות יוסף וויניצקן על הצטננותו של דויד בן-גוריון, בעצם ימי המערכה על סיני: "במקום לעמוד בקורירות, הוא עמד ברוח הקרה".

● העיתונאי הבריטי ראנדרקף צ'ר' צ'יל, בנו של ראש-ממשלת בריטניה לשעבר, שסייר השבוע בחצי-האי סיני, שאל את מלוויו היכן נמצאים החיילים הישראליים. כשהסבירו לו כי כל לובשי החאקי בשטח הם חיילי ישראל, זקף צ'רצ'יל עיניים תמהות ואמר: "ואני חשבתי שאלה הם החלוצים..."

● הבימאי מיכאל אלמון, אחרי ש' מאמר שלו במדור הקולנוע של הארץ סורס עד אין אפשרות לקוראו: "אחרי סירוס כזה, קשה ללדת מאמרים".

● ליצן אלמוני: "רק גאון כמו דויד בן-גוריון יכול להוציא אותנו עתה מן המבויה-התסום שאליה הוא הכניס אותנו".